

DONES, PAU I SEGURETAT: 15 ANYS DE LA RESOLUCIÓ 1325 DE LES NACIONS UNIDES

15 anys de la resolució 1325. Una avaluació de l'agenda sobre dones, pau i seguretat.

María Villellas Ariño

Introducció

A l'octubre de 2015, Nacions Unides va dur a terme un procés de revisió de la implementació de la resolució 1325 sobre dones, pau i seguretat. 15 anys després de la seva aprovació, el que va començar sent la primera resolució del Consell de Seguretat de l'ONU relativa a aquesta qüestió s'ha transformat en l'agenda sobre dones, pau i seguretat, una àmplia agenda d'acció per a la inclusió de les dones i la perspectiva de gènere en els esforços de construcció de pau, integrada per vuit resolucions del Consell de Seguretat i nombroses eines complementàries nacionals i regionals. Per dur a terme aquesta revisió s'ha elaborat un estudi global independent, coordinat per Radhika Coomaraswamy, i els Governos han celebrat un debat obert al Consell de Seguretat on han avaluat els progressos i presentat nous compromisos per seguir avançant en l'aplicació de l'agenda. Per la seva banda, la societat civil, actor clau en aquest procés, també ha dut a terme el seu propi procés d'avaluació constatant que malgrat els avenços i la notorietat adquirida per l'agenda sobre dones, pau i seguretat, la distància entre els compromisos i la realitat encara és massa àmplia com perquè pugui fer-se un balanç en positiu. Les dones segueixen absents dels processos de pau i dels espais de decisió, la violència de gènere en els conflictes armats és una realitat flagrant que no rep l'atenció suficient i les tesis militaristes segueixen prevalent per sobre de la prevenció i d'opcions de caràcter transformador per superar els conflictes armats. Les organitzacions de dones van iniciar el procés que va desembocar en l'aprovació de la resolució 1325 amb l'objectiu d'enfortir les eines de prevenció de conflictes i construcció de pau per posar fi a les guerres. 15 anys després, l'espectre d'actors que s'ha sumat a aquesta agenda és enormement ampli i els governs i les Nacions Unides han assumit un paper visible. Aquest informe fa un repàs del procés de creació i consolidació de l'agenda sobre dones, pau i seguretat i analitza alguns dels principals reptes per a la plena implementació.

1. Els orígens: la resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU

A l'octubre de l'any 2000 el Consell de Seguretat de l'ONU va adoptar la resolució 1325 sobre les dones la pau i la seguretat. L'aprovació d'aquesta resolució va marcar un punt d'inflexió en la inclusió de les dones i la perspectiva de gènere en els esforços de

construcció de pau i va donar inici a l'agenda internacional sobre dones, pau i seguretat. La resolució 1325 va reconèixer el dret de les dones a participar activament en la construcció de la pau i la prevenció dels conflictes violents, a ser incloses en els àmbits de presa de decisions i en les missions de manteniment de la pau i al mateix temps destacava les necessitats específiques de protecció de les dones i les nenes en els contextos de conflicte armat. Així doncs, la resolució 1325 inclou dos àmbits fonamentals: el reconeixement a l'impacte específic de gènere dels conflictes armats sobre les dones i les nenes i al paper que poden exercir en la construcció de la pau, entesa en un sentit ampli (Vilellas 2010).

Tot i que existeix històricament una llarga tradició de dones treballant per la pau i la seguretat internacionals no és fins a la dècada dels noranta que aquest tema comença a adquirir major importància i visibilitat a l'agenda internacional. Però moltes dècades abans les dones ja havien reclamat amb força tenir la possibilitat d'incidir en les qüestions internacionals i havien demostrat sobradament la seva capacitat per a fer-ho. Un dels moments més emblemàtics es va produir l'any 1915, en plena Primera Guerra Mundial, quan 1.300 dones de 12 països bel·ligerants i no bel·ligerants es van reunir a La Haia per exigir la fi de la guerra que en aquell moment assolava Europa. Eren dones que pertanyien al moviment sufragista i que havien decidit no alinear-se amb els seus governs en la defensa de la guerra. D'aquella trobada va néixer la Women's International League for Peace and Freedom (WILPF), que des de llavors ha tingut un paper central en la defensa de la participació de les dones en els afers internacionals i fins i tot en la pròpia aprovació de la resolució 1325 (Confortini 2012).

Durant la dècada dels setanta del segle XX, Nacions Unides es va comprometre a impulsar l'equitat de gènere i els drets de les dones –fruit fonamentalment de l'empenta per part del moviment feminista internacional– i el 1979 es va aconseguir l'aprovació de la Convenció per a l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Contra la Dona (CEDAW, per les seves sigles en anglès). La CEDAW ha estat el marc normatiu internacional fonamental en matèria d'igualtat i en la pròpia introducció de la convenció es reconeix que l'enfortiment de la pau i la seguretat internacionals contribueixen a la plena igualtat entre homes i dones i que, al mateix temps, la participació de les dones en tots els àmbits és indispensable per a la consecució de la pau.

La Quarta Conferència Mundial sobre la Dona, celebrada a Beijing el 1995 sota l'auspici de les Nacions Unides va reunir milers de dones de tot el món en una trobada que va suposar un important punt d'inflexió per a l'agenda internacional d'igualtat de gènere. L'aprovació de la Plataforma d'Acció de Beijing va aportar una important visibilitat al tema, ja que una de les esferes d'especial preocupació va ser la de les dones i els conflictes armats, encara que en aquell moment amb èmfasi en la condició de les dones com a víctimes més que com a subjectes actius. El 1998 aquest assumpte va començar a cobrar una major força durant la revisió d'aquesta esfera en el marc de la sessió de la Comissió de la Condició Jurídica i Social de la Dona (CSW, per les seves sigles en anglès).

Amb aquest impuls, la resolució 1325 de l'any 2000 sorgeix fruit de l'ampli esforç per part de les organitzacions de dones per aconseguir que la qüestió de les dones, la pau i la

seguretat fos considerada un assumpte rellevant en l'àmbit internacional i de la seva capacitat de teixir aliances amb diferents actors, incloent Nacions Unides i governs.¹

L'any 2000 van tenir lloc dos esdeveniments importants en aquest procés cap a la 1325, que van ser la celebració de Beijing + 5 i una nova sessió anual de la CSW. L'ambaixador de Bangladesh, Anwarul Chowdhury, que presidia el Consell de Seguretat, va realitzar un important discurs en el qual va posar èmfasi en l'estreta relació entre la igualtat, el desenvolupament i la pau i la importància de la participació activa de les dones en aquests àmbits. El conegut com Caucus de Dones i Conflictes Armats, que agrupava a diferents organitzacions internacionals, va identificar l'oportunitat d'elevat aquesta qüestió al Consell de Seguretat de l'ONU, introduint-la en l'agenda d'aquest organisme. Les organitzacions de dones actives en el tema van tractar de donar un fort impuls presentant propostes i reforçant la coordinació mitjançant la creació al mes maig de 2000 del Grup de Treball de les ONG sobre Dones, Pau i Seguretat (NGOWGWPS, per les seves sigles en anglès),² l'objectiu era promoure una resolució del Consell de Seguretat de l'ONU sobre dones, pau i seguretat. WILPF va coordinar el grup com ja havia fet amb el Caucus. Després de diversos mesos d'intens treball de lobby, al setembre Namíbia va anunciar que el Consell de Seguretat celebraria sota la seva presidència una sessió oberta sobre dones, pau i seguretat.³ Dones expertes i representants de la societat civil van participar en una reunió de "fórmula Arria"⁴ en què van il·lustrar als Estats sobre el greu impacte dels conflictes armats en les dones així com sobre l'important treball de construcció de pau que les dones estaven duent a terme a tot el món. El 31 d'octubre finalment es va aconseguir que el Consell de Seguretat de l'ONU aprovés la resolució 1325 sobre les dones, la pau i la seguretat aconseguint-se que "l'últim bastió del pensament 'sense gènere' a les Nacions Unides" s'obris a aquesta qüestió (Cockburn 2009).

¹ La gestació de la resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU sobre les dones, la pau i la seguretat ha estat documentada per diferents autors. Per a conèixer en detall el procés es pot consultar: Felicity Hill et al. 2003; Cockburn 2009; Shepherd 2008; Porter 2012; Cohn et al. 2004; Magallón 2006.

² El NGOWGWPS va estar inicialment integrat per Amnistia Internacional, Women's International League for Peace and Freedom (WILPF), International Alert, Women's Commission for Refugee Women and Children i Hague Appeal for Peace. A l'actualitat està conformat per Amnistia Internacional, Consortium on Gender, Security and Human Rights, Femmes Africa Solidarité, Global Justice Center, Human Rights Watch, International Rescue Committee, Madre, Open Society Foundations, Refugees International, Women's Action for New Directions, Women's International League for Peace and Freedom i Women's Refugee Commission.

³ Namíbia havia acollit la reunió que va portar a l'aprovació de la Declaració de Windhoek i del Pla d'Acció de Namíbia sobre la incorporació d'una perspectiva de gènere a les operacions multidimensionals de suport a la pau (S/2000/693).

⁴ Es tracta de reunions "de caràcter molt oficiós, permeten als membres del Consell de Seguretat intercanviar impressions de manera franca i confidencial, en un marc flexible en matèria de procediment, amb persones a les quals, en opinió del membre o membres del Consell que cursen la invitació (els qui també actuen com a moderadors o organitzadors) resultaria interessant escoltar o als que podrien desitjar transmetre un missatge. Aquestes reunions ofereixen als membres del Consell que estiguin interessats l'oportunitat de participar en un diàleg directe amb els alts representants dels governs i les organitzacions internacionals, sovint prèvia sol·licitud d'aquests últims, així com amb les parts no estatals, sobre qüestions que els afecten i que estan compreses en l'àmbit de responsabilitat del Consell de Seguretat." (Consell de Seguretat de l'ONU)

Resolució 1325

- Insta al Secretari General de l'ONU i als Estats membres a garantir un augment en la representació de les dones en tots els àmbits de construcció de la pau, incloent la prevenció, la gestió i la resolució dels conflictes.
- Expressa la voluntat del Consell de Seguretat d'incorporar la perspectiva de gènere en les operacions de manteniment de la pau.
- Demana que es doti als Estats de materials per a la formació en matèria de protecció de les dones i que s'incrementi la dotació de recursos per a aquesta formació.
- Demana a tots els actors involucrats en unes negociacions de pau la inclusió de la perspectiva de gènere en els acords de pau.
- Crida a totes les parts involucrades en els conflictes a l'adhesió al dret internacional, la fi de la impunitat i l'adopció de mesures per protegir les dones.
- Emfatitza la naturalesa civil dels camps de persones refugiades.
- Encoratja a considerar les necessitats de les dones i les persones dependents en els processos de Desarmament, Desmobilització i Reintegració.
- Expressa la voluntat de garantir que les missions del Consell de Seguretat tinguin en compte la dimensió de gènere i duguin a terme interlocucions amb els grups de dones locals i internacionals.
- Demana al Secretari General que dugui a terme un estudi i un informe sobre l'impacte dels conflictes en les dones i el paper de les dones en la construcció de la pau.

2. Ampliant perspectives: l'agenda sobre dones, pau i seguretat

Tal i com s'ha assenyalat anteriorment, l'aprovació de la resolució 1325 va marcar el començament de l'agenda internacional sobre dones, pau i seguretat. Després d'aquesta primera resolució, el Consell de Seguretat ha aprovat sis resolucions més que han ampliat i complementat la primera, concretant i operacionalitzant continguts i conceptes.

L'any 2008 es va aprovar la resolució 1820, marcant el que seria a partir de llavors un dels principals temes de l'agenda: la violència sexual en els contextos de conflicte armat. La resolució apunta a la violència sexual com a arma i tàctica de guerra i reconeix que pot constituir un crim de guerra, crim contra la humanitat o que pot ser un acte de genocidi. Fa una crida a la formació de les forces armades en prevenció i resposta davant la violència sexual i a que hi hagi un major desplegament de dones en les operacions de pau. A aquesta li van seguir la resolució 1888 (2009), que establia la figura de la Representant Especial del Secretari General sobre la Violència Sexual en els Conflictes i en la qual es fa una crida a la creació d'un equip de persones expertes que s'ocupi de les situacions més alarmants; la resolució 1889 (2009) que se centra en la participació de les dones en els processos de pau i la construcció de la pau postbèl·lica i insta al desenvolupament d'indicadors que permetin avaluar la implementació de la resolució 1325; la resolució 1960 (2010), també centrada en la violència sexual en els conflictes armats, estableix el mecanisme per a què el Secretari General ofereixi informació detallada de les parts en conflicte sobre les quals pesen sospites fundades de

ser responsables d'actes de violència sexual i s'integrin criteris sobre violència sexual en els mecanismes de sancions; i la resolució 2106 (2013) amb l'objectiu d'operacionalitzar les obligacions en matèria de lluita contra la violència sexual, posant èmfasi en la participació de les dones en aquest procés.

La resolució 2122 (2013) reconeix la necessitat que hi hagi un major èmfasi en el lideratge i la participació de les dones, abordant les causes profundes dels conflictes armats i les amenaces a la seguretat de les dones i les nenes mitjançant un enfocament integrat per a la pau sostenible, que incloguin les dimensions polítiques, de seguretat, desenvolupament, drets humans –integrant l'equitat de gènere–, estat de dret i justícia. La resolució també assenyala el vincle existent entre el desarmament i la igualtat de gènere. Un punt important de la resolució va ser la convocatòria a un examen global d'alt nivell el 2015 que avaluï a escala mundial, regional i nacional els progressos que han tingut lloc en l'aplicació de la resolució 1325, renovi compromisos i abordi els obstacles i limitacions als que es fa front en la implementació d'aquesta resolució.

La resolució 2242 (2015) ha estat aprovada en el marc del procés de revisió d'alt nivell de 15 anys d'implementació de l'agenda dones, pau i seguretat. Aborda diferents aspectes importants com la urgència de finançar de manera adequada aquesta implementació, la importància que la dimensió de gènere s'integri veritablement en l'anàlisi i el treball de les diferents entitats de Nacions Unides, destaca la importància d'enfortir la implicació de la societat civil, insta a un major finançament de l'agenda de dones, pau i seguretat i fa una crida a una major integració de l'agenda sobre dones, pau i seguretat en l'anomenada lluita contra el terrorisme i la lluita contra l'extremisme violent.

L'aprovació tant de la resolució 1325 com de les posteriors comprometia al secretari general i al Consell de Seguretat a seguir actius en la matèria i a donar seguiment a la seva implementació. L'any 2002, el Secretari General va presentar el seu primer informe sobre les dones, la pau i la seguretat, que des de llavors ha tingut un caràcter anual.⁵ Aquest mateix any es van presentar també un estudi d'avaluació dut a terme per expertes independents sobre l'impacte dels conflictes armats en les dones i el paper de les dones en la construcció de la pau (Rehn & Johnson Sirleaf 2002) i un estudi sobre dones, pau i seguretat coordinat per l'Assessora Especial del Secretari General sobre Qüestions de Gènere i Avenç de les Dones (United Nations 2002).

Especialment important ha estat l'elaboració de l'Estudi Global sobre la implementació de la resolució 1325 coordinat per Radhika Coomaraswamy. L'estudi representa un extensíssim anàlisi de l'evolució de l'agenda sobre dones, pau i seguretat, així com dels principals reptes per a la seva genuïna implementació, analitzant el conjunt de temes que la conformen incloent la participació de les dones, la protecció dels drets de les dones, el manteniment de la pau, la reconstrucció postbèl·lica, la prevenció dels conflictes armats o la integració de l'agenda sobre dones, pau i seguretat en la lluita contra els extremismes violents i el terrorisme, entre altres qüestions. L'estudi global inclou una sèrie de recomanacions per a tots els actors involucrats, de manera especial els Estats i Nacions Unides, tant de caràcter polític com tècnic. A més, compila nombroses evidències relatives a l'impacte positiu de la presència de dones i la inclusió

⁵ Informe del Secretari General sobre les dones, la pau i la seguretat S/2002/1154
<http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=S/2002/1154>

de la perspectiva de gènere en la sostenibilitat dels esforços de construcció de pau, el que converteix l'estudi en una eina clau d'anàlisi i d'incidència per a l'agenda dones, pau i seguretat.

Recomanacions de l'Informe Global sobre la Implementació de la 1325

1. No a la militarització: Sí a la prevenció.
2. L'agenda dones, pau i seguretat ha de ser respectada com un mandat de drets humans.
3. Els actors mediadors dels processos de pau i el lideratge de les missions de Nacions Unides en el terreny han de ser proactius pel que fa a la participació de les dones: la presència de les dones fa la pau sostenible.
4. Els perpetradors han de ser castigats i la justícia ha de ser transformadora.
5. Portar a l'àmbit local els programes de construcció de pau ha d'implicar la participació de les dones en tots els nivells i ser complementat amb plans de seguretat integrals per protegir les dones i les nenes després dels conflictes.
6. Finançar les dones constructores de pau i respectar la seva agència és una forma important de lluitar contra l'extremisme
7. Tots els actors clau han de jugar el seu paper.
8. S'ha d'avançar cap a un Consell de Seguretat ben informat que apliqui la perspectiva de gènere en totes les qüestions que li pertocuen.
9. En tots els àmbits, el 15 per cent de tot el finançament per a pau i seguretat ha de destinar-se a programes dirigits a les dones.
10. S'ha d'avançar cap a una arquitectura de gènere forta en les Nacions Unides

Des de l'aprovació de la 1325 també s'han dut a terme anualment debats oberts en el Consell de Seguretat de l'ONU, en què els Estats han avaluat els progressos en la implementació. A l'octubre de 2015 es va celebrar el debat obert que va escenificar la revisió d'alt nivell de 15 anys d'implementació de la 1325 i en el qual els Governos presents van anunciar compromisos concrets per impulsar l'agenda sobre dones, pau i seguretat en els propers anys. Després de l'adopció de la resolució 1820 l'any 2008 s'han afegit també els informes anuals del secretari general i els debats oberts en el Consell de Seguretat sobre la violència sexual en els conflictes. L'any 2011 el Secretari General va presentar un llistat d'indicadors per al seguiment de l'aplicació de la 1325, responent a la demanda de millora dels mecanismes de rendició de comptes pel que fa a la implementació de la resolució i després de l'exigència concreta en la resolució 1889.⁶ Els indicadors es van agrupar en quatre àmbits principals: 1) prevenció, 2) participació, 3) protecció i 4) socors i recuperació

L'any 2013 es va produir un pas important per aconseguir una major coherència en l'aplicació de l'agenda dones, pau i seguretat i l'agenda d'igualtat de gènere. El Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Contra la Dona (Comitè CEDAW) va aprovar la recomanació general número 30 sobre les dones en la prevenció de conflictes i en situacions de conflicte i posteriors a conflictes.⁷ La recomanació té com a objectiu

⁶ Informe del Secretari General sobre les dones, la pau i la seguretat S/2010/498
<http://www.un.org/es/comun/docs/?symbol=s/2010/498>

⁷ Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona. Recomnació general número 30 sobre les dones a la prevenció de conflictes i a situacions de conflicte i posteriors a conflictes.

enfortir l'aplicació de l'agenda sobre dones, pau i seguretat i aconseguir una millor coordinació amb la CEDAW. Es tracta d'un pas important ja que els Estats part de la Convenció CEDAW, en presentar els seus informes sobre el compliment de la convenció, hauran d'informar sobre les mesures adoptades per complir amb els compromisos adquirits en el marc de l'agenda de dones, pau i seguretat.

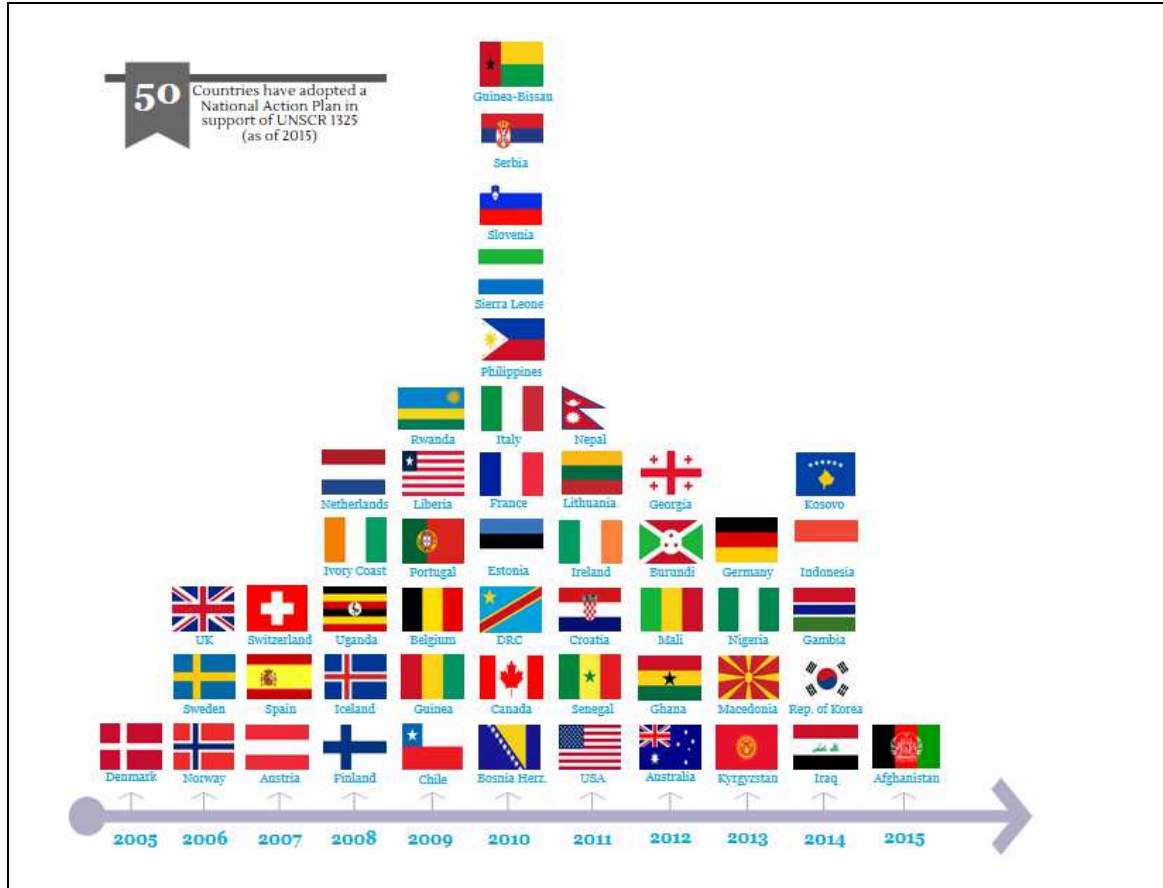
Cal destacar l'amplitud de temes així com d'àmbits d'aplicació inclosos en aquesta recomanació general, que abasta qüestions com "l'aplicació de la Convenció a la prevenció de conflictes, els conflictes armats internacionals i no internacionals, les situacions d'ocupació estrangera i altres formes d'ocupació, així com la fase posterior al conflicte. A més, la recomanació aborda altres situacions preocupants, com les perturbacions internes, la lluita civil prolongada i de baixa intensitat, els conflictes polítics, la violència ètnica i comunitària, els estats d'emergència i la repressió dels aixecaments en massa, la guerra contra el terrorisme i la delinqüència organitzada, que potser no apareguin classificades necessàriament com conflictes armats conforme al dret internacional humanitari i que tenen com a conseqüència violacions greus dels drets de la dona i preocupen al Comitè especialment", algunes d'elles incloses en les resolucions del Consell de Seguretat. Un tema especialment important és el pressupostari, atès que la recomanació apunta la necessitat que els Estats financin adequadament la implementació de les resolucions sobre dones, pau i seguretat, el que hauria de portar al fet que els Estats hagin d'informar al comitè CEDAW sobre els pressupostos destinats a aquest objecte (Harris Rimmer 2014).

El procés d'institucionalització de l'agenda sobre dones, pau i seguretat i el seu desenvolupament mitjançant noves resolucions i l'establiment de certa arquitectura institucional ha conduït al fet que tant els Estats com altres organitzacions internacionals i regionals s'hagin sumat al procés creant les seves pròpies eines per a la aplicació de la resolució. Com s'explicarà a continuació, es tracta d'un procés complex i no exempt de reptes, debats i interrogants.

Els Plans d'Acció Nacional (PAN) han estat un dels principals mecanismes d'implementació de la resolució 1325 al llarg dels últims 15 anys (Floreia Hudson 2013). Fins a mitjans de 2015, 50 països havien aprovat un PAN amb l'objectiu d'adaptar a cada context local el contingut de l'agenda sobre dones, pau i seguretat (veure figura 1). Els PAN són una eina que permet als governs articular les seves prioritats polítiques i coordinar la implementació de la resolució 1325 en el nivell estatal (Peacewomen 2013). Es tracta de documents que defineixen quines polítiques i quins processos ha de seguir un país per assolir els objectius i les metes proposats, "apuntant estratègies, identificant àrees prioritàries, assignant rols, establint cronogrames, elaborant indicadors i determinant formes de mesurar i avaluar" (Miller et al. 2014). Encara que són els governs els que han de liderar el procés, ja que seran els principals responsables d'implementar les polítiques que es derivin de cada PAN, la interacció entre diferents actors, i de manera especial la societat civil, és essencial per al bon disseny, implementació, funcionament i avaluació de qualsevol PAN. Dinamarca va ser el primer país en aprovar un PA, donant començament a un primer període en què van ser bàsicament països europeus els que van prendre la iniciativa d'elaborar aquests instruments. Costa d'Ivori, Uganda i Libèria van ser els primers països afectats per

situacions de violència a adoptar els seus propis PAN, ampliant així també el radi geogràfic. Així, a Europa li va seguir Àfrica, Amèrica –amb el primer pla aprovat per Xile el 2009– i finalment Àsia el 2010, amb l'aprovació del PAN de Filipines

Figura 1. Països que han aprovat Plans Nacionals d'Acció

Font: Peacewomen <http://www.peacewomen.org/member-states>

Algunes de les principals dificultats i reptes associats a la implementació dels PAN i de la pròpia agenda sobre dones, pau i seguretat, han estat comuns als països que han optat per aquesta eina. En relació als PAN, és important assenyalar que aquests no han de ser un objectiu en si mateix. El seu disseny i aprovació no representa la implementació de la 1325 (Miller et al. 2014), sinó que han d'anar acompanyats d'una aplicació real i substantiva dels objectius establerts per la 1325. Les recomanacions dutes a terme pel NGOWGWPS per al procés de revisió d'alt nivell d'octubre de 2015 permeten identificar alguns dels principals reptes pendents en la implementació efectiva de l'agenda sobre dones, pau i seguretat (NGOWGWPS, 2015). En primer lloc, la inclusió de la societat civil i altres actors rellevants en totes les fases del procés. Encara que alguns PAN han estat destacats per haver-se dut a terme mitjançant processos àmpliament inclusius, com ara el del Nepal (Brethfeld et al. 2012), el cert és que en molts casos la societat civil ha romàs al marge del disseny, la implementació i l'avaluació d'aquests plans. També és necessària una millor coordinació entre els diferents actors responsables, així com la posada en marxa de mecanismes d'avaluació orientats als resultats.

El finançament és un dels assumptes crucials en l'agenda sobre dones, pau i seguretat. Entre els anys 2002 i 2012 el finançament mitjà específicament destinat a aquest

objectiu va ser d'aproximadament 459 milions de dòlars anuals, encara que en 2011 i 2012 aquesta quantitat va ascendir a 849 milions de dòlars (Lopez Treussart & Piemont 2014). La majoria de governs no reserven finançament específic per als PAN o l'agenda sobre dones, pau i seguretat i el finançament existent està subjecte als canvis de prioritats polítiques de cada govern (Raaber 2014). Així doncs, és urgent millorar els mecanismes de finançament per poder garantir un finançament efectiu. Una de les propostes del Women, Peace, and Security Financing Discussion Group és l'establiment d'un fons o Instrument d'Acceleració Global sobre Dones, Pau i Seguretat, que en paral·lel als mecanismes de finançament nacional contribueixi a la sostenibilitat de la implementació de la 1325 i que inclogui donants, països en conflicte, societat civil i les Nacions Unides, amb l'objectiu de facilitar el finançament internacional a governs i societat civil i especialment a les organitzacions de dones que lideren l'agenda sobre dones, pau i seguretat.

Incrementar el compromís polític d'alt nivell amb l'agenda sobre dones, pau i seguretat és una altra de les qüestions pendents, que ha d'anar en paral·lel a una millor coordinació amb les diferents instàncies governamentals, incloent les locals i les autoritats tradicionals en els contextos pertinents. Sense una aposta política decidida els avenços en la igualtat de gènere i l'agenda sobre dones, pau i seguretat seguiran tenint un caràcter erràtic i estaran a mercè dels vaivens polítics de cada país. A més, la implementació hauria d'estar plenament alineada amb els estàndards internacionals establerts en matèria d'igualtat de gènere i respecte als drets humans.

D'altra banda, en paral·lel a la implementació per part dels Estats membres de Nacions Unides, a nivell regional també s'han desenvolupat diferents mecanismes d'implementació per part d'organitzacions supraestats. La UE va aprovar el 2008 el *EU Comprehensive Approach to the EU Implementation of UNSCRs 1325 and 1820 on Women, Peace, and Security*. La UE ha desenvolupat una política pròpia en matèria de dones, pau i seguretat amb eines d'avaluació també pròpies incloent indicadors.⁸ Altres exemples rellevants d'aplicació regional de la 1325 els constitueixen el *Pacific Regional Action Plan on Women, Peace and Security 2012-2015*; l'*African Union Gender Policy* de 2009, que inclou referències a la 1325 o la *Dakar Declaration and ECOWAS Plan of Action for the Implementation of UNSCR 1325 and 1820 in West Africa* de 2010. Es tracta de mecanismes i processos que també fan front a reptes similars als esmentats anteriorment.

3. La 1325 a Espanya

L'any 2007 es va aprovar el *Pla d'Acció del Govern d'Espanya per a l'aplicació de la Resolució 1325 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides (2000), sobre Dones, Pau i Seguretat*. El PAN espanyol compta amb sis objectius principals:

- 1) Potenciar la participació de dones en les missions de pau i en els seus òrgans de presa de decisions.
- 2) Promoure la inclusió de la perspectiva de gènere en totes les activitats de construcció de la pau.

⁸ Indicators for the Comprehensive approach to the EU implementation of the UN Security Council Resolutions 1325 and 1820 on women, peace and security.

- 3) Assegurar la formació específica del personal que participa en operacions de pau, en matèria d'igualtat i sobre els diferents aspectes de la resolució 1325, a més de fomentar el coneixement i difusió de la mateixa.
- 4) Protegir els drets humans de les dones i nenes en zones de conflicte i postconflicte (incloent camps de persones refugiades i desplaçades) i fomentar l'apoderament i la participació de les dones en els processos de negociació i aplicació dels acords de pau.
- 5) Incorporar el principi d'igualtat de tracte i oportunitats entre dones i homes en la planificació i execució d'activitats per al Desarmament, la Desmobilització i la Reintegració (DDR), així com l'ensinistrament especialitzat al respecte de tot el personal que participa en aquests processos.
- 6) Fomentar la participació de la societat civil espanyola en relació amb la resolució 1325

El Pla estableix la participació de diferents ministeris les àrees de treball estan incloses dins l'àmbit d'aplicació de la 1325 mitjançant la creació d'un grup interministerial format per representants dels ministeris d'Afers Exteriors i de Cooperació (incloent l'AECID), Defensa, Treball i Assumptes Socials (inclòs l'Institut de la Dona), Interior, Justícia, Educació i Ciència i Sanitat i Consum, i presidit en aquell moment per la unitat per al Foment de les Polítiques d'Igualtat del MAEC. El PAN estableix la presentació d'un informe anual que inclogui els resultats del seguiment a l'aplicació.⁹ L'any 2009 l'AECID va presentar un altre instrument, el Pla d'Acció: Dones i Construcció de Pau de la Cooperació Espanyola, que té com a objectiu integrar l'aplicació de la 1325 en la política espanyola per al desenvolupament.

No obstant això, l'aplicació d'aquests plans ha recaigut en diferents organismes governamentals sense que hi hagi hagut gaire participació de les organitzacions de la societat civil, incloent aquelles que treballen de manera activa en la promoció i aplicació de la resolució 1325.

Des de l'aprovació del PAN espanyol diferents organitzacions de la societat civil han dut a terme un seguiment de la seva aplicació i, tot reconeixent els avenços fets, s'han mostrat crítiques amb la mateixa per diferents motius.¹⁰ Les organitzacions han destacat qüestions com l'enfocament profundament militarista que ha acompanyat al PAN, atorgant un paper central en la seva aplicació als ministeris de Defensa i Interior i confonent de manera continuada l'aplicació de la perspectiva de gènere amb l'increment en el reclutament de dones a les forces i cossos de seguretat. A més s'apunta a la falta de dotació pressupostària específica per a la seva posada en marxa amb la consegüent debilitat en la seva execució. Les organitzacions assenyalen que els informes de seguiment presentats pel govern obvien l'impacte que les retallades han tingut en l'aplicació del PAN tot i que algunes àrees especialment rellevants com la cooperació internacional s'han vist molt seriosament afectades per dràstiques reduccions en els seus pressupostos. A més, s'apunta a l'absència de mecanismes per vehicular la participació

⁹ Des de l'aprovació del PAN en 2007 s'han presentat quatre informes de seguiment: el I Informe el febrer de 2010 incloent les actuacions del Govern entre novembre de 2007 i setembre de 2009, el II Informe el desembre de 2010, amb les actuacions entre octubre del 2009 i setembre de 2010 i el III i IV Informes, presentats de manera conjunta en un únic document el febrer de 2014 i que comprenen el període entre octubre de 2010 i desembre de 2013.

¹⁰ Des de l'any 2011 s'han presentat diferents informes de seguiment de l'aplicació de la 1325 per part de la societat civil (Mesa 2011; Mesa 2013; CONGDE et al. 2014; GNWP 2012a; GNWP 2012b; GNWP 2011).

de la societat civil tot i que així ho estableix el PAN, així com a les dificultats per a l'accés a la informació. Encara que diferents organitzacions de la societat civil estan implicades de manera activa en l'aplicació de la resolució 1325, aquesta implicació no es canalitza a través del PAN. En paral·lel, tampoc s'ha fet una avaluació de la implementació utilitzant les eines disponibles com els indicadors desenvolupats pel Secretari General de l'ONU o la UE.

Durant 2015, el Govern espanyol va reiterar en diverses ocasions el seu compromís amb l'agenda sobre dones, pau i seguretat. La revisió d'alt nivell que ha tingut lloc sota la seva presidència del Consell de Seguretat ha comportat l'aprovació de la resolució 2242, coredactada amb el Regne Unit i amb més de 75 països promotors addicionalment. En el marc d'aquest debat, Espanya es va comprometre a incrementar els seus esforços per a la implementació de l'agenda dones, pau i seguretat, així com a revisar el seu PAN. L'aprovació d'aquesta resolució va venir precedida per algunes crítiques, sobretot per part de les organitzacions de la societat civil que apuntaven a la necessitat urgent d'enfortir la implementació de les resolucions ja existents, posant el focus en l'eliminació de les desigualtats de gènere, en lloc d'ampliar el catàleg de resolucions i instruments normatius (Aoláin 2015). A més, el canvi de data en la celebració del debat del Consell de Seguretat a l'últim moment va evidenciar un cop més les dificultats, fins i tot de caràcter logístic, que la societat civil s'enfronta en el seu treball sobre dones, pau i seguretat.

4. Reptes i dificultats a la implementació de l'agenda sobre dones, pau i seguretat

El desenvolupament de l'agenda sobre dones, pau i seguretat no ha estat un camí fàcil ni ha estat exempt de tensions. La intervenció de múltiples actors de molt diferent naturalesa ha permès un enorme enriquiment del procés, però, al mateix temps, ha suposat un immens i constant repte. Així, la relació entre els Estats, les organitzacions internacionals –especialment Nacions Unides, però també altres com la UE o l'OTAN– i la societat civil ha estat complexa i ha posat en evidència els diferents ritmes, posicionaments, expectatives i grau de compromís amb el contingut i l'aplicació de l'agenda. Com s'ha assenyalat anteriorment, l'aprovació de la resolució 1325 va ser possible gràcies als esforços coordinats de tots els actors implicats. I els posteriors èxits en la seva aplicació han estat deguts també en gran part a aquesta mateixa suma de forces. No obstant això, al llarg d'aquests 15 anys hi ha hagut diferències importants. L'agenda d'igualtat i el compromís amb els drets de les dones i els avenços en l'eradicació de les desigualtats i la discriminació no poden donar-se per fet i no són poques les veus que adverteixen dels retrocessos en matèria d'igualtat als quals s'assisteix internacionalment.

Un dels principals desacords ha girat entorn del marc general que aporta la 1325 i el nivell d'importància que han d'adquirir determinats assumptes concrets en contraposició a un enfocament de caràcter més global. L'exemple més rellevant ha estat les diferències al voltant del grau de centralitat que la qüestió de la violència sexual havia de tenir a l'agenda. La resolució 1325 va proporcionar un marc ampli en el qual es van incloure molts assumptes i en el qual es va buscar qüestionar la visió patriarcal sobre les dones principalment com a víctimes passives dels conflictes armats. Les organitzacions de dones que han liderat el procés han dedicat un enorme esforç a desmuntar aquesta idea que no es correspon amb una realitat molt més complexa en la qual les dones tenen

múltiples papers i tasques. En aquesta realitat no sempre són víctimes i molt menys passives. De vegades són agents actives de violència o juguen un paper fonamental en la construcció de la pau i la superació de la violència. L'aprovació de la resolució 1820 torna a posar al centre del debat el paper de les dones com a víctimes dels conflictes armats emfatitzant les dimensions de protecció i assistència davant de la participació i la prevenció. Les organitzacions de dones reconeixen que la violència sexual és un assumpte de màxima gravetat, però critiquen l'enfocament reduccionista des del qual s'ha abordat un tema tan complex, assenyalant la importància d'adoptar una perspectiva molt més àmplia.

Un exemple de la simplificació del fenomen de la violència sexual alhora que se li atorga una importància central a l'agenda va ser la cimera de Londres sobre violència sexual que va tenir lloc el 2014 sota els auspicis del Govern britànic. Moltes expertes coincideixen a assenyalar que, en paral·lel a la important contribució que suposa donar visibilitat a un tema tan seriós, es va constatar el reduccionisme dels discursos oficials. A la cimera es va abordar bàsicament la violació sexual en els conflictes, sense contextualitzar la violència sexual en el continuum de violències que pateixen les dones a tot el món, ni es va posar de manifest que no tota la violència sexual que té lloc en el marc de les guerres és una arma de guerra. A més, l'èmfasi posat en la violència sexual com una amenaça a la seguretat podria portar a reforçar una vegada més la visió de les dones com a víctimes que han de ser protegides per actors militars "protectors", majoritàriament homes. Amb motiu de la cimera, expertes en l'estudi de la violència sexual en els conflictes van destacar la importància d'abordar el fenomen des del reconeixement de la complexitat i posant l'èmfasi en la prevenció, més que en el càstig dels perpetradors com a única mesura efectiva (Hoover Green 2014; Goetz 2014; The International Campaign to Stop Rape & Gender Violence in Conflict 2014; Williams 2014).

No obstant això, després d'anys en què aquesta tensió va ocupar una part important del debat, l'aprovació el 2013 de la resolució 2122 podria apuntar a un cert canvi (Shepherd 2014). El grup de treball d'ONG sobre dones, pau i seguretat ha destacat que amb l'aprovació d'aquesta resolució per primer cop es reconeixia la importància d'optar per un enfocament de caràcter global i integrat, que havia estat defensat per les organitzacions de dones. La resolució també expressa la preocupació del Consell de Seguretat pel fet que si no es produeix un canvi significatiu en la implementació de la 1325, les dones i les visions d'aquestes continuaran infrarepresentades a la prevenció i solució dels conflictes, així com a la protecció i la consolidació de la pau. Així doncs, la qüestió de la participació i el lideratge torna a ocupar un espai de més centralitat.

Un altre dels àmbits sobre el qual hi ha hagut una major diferència és la qüestió del militarisme i el paper que els actors armats juguen a la implementació de la resolució 1325. Com afirma contundentment Cynthia Cockburn (2012), la resolució 1325 constitueix un "exemple de com la bona feina feminista pot ser manipulada per una institució patriarcal i militarista", fent referència a l'ús que l'OTAN ha fet d'aquesta. Per a les organitzacions de dones que van promoure l'aprovació de la resolució i per a les que posteriorment han treballat incansablement per a la seva implementació efectiva, la militarització de la 1325 ha estat una de les preocupacions centrals. D'acord amb l'anàlisi d'aquesta autora i activista, la resolució 1325 no fa una crida a que hi hagi més dones en els exèrcits sinó que "insta també al Secretari General a que tracti d'ampliar el paper i l'aportació de les dones en les operacions de les Nacions Unides sobre el terreny,

i especialment entre els observadors militars, la policia civil i el personal dedicat als drets humans i a tasques humanitàries". No obstant això, alguns governs i organitzacions internacionals han posat un important èmfasi en l'augment de la presència de les dones en les Forces Armades com a forma d'aplicació de la resolució. L'any 2007 l'OTAN va iniciar el seu treball sobre la resolució que va culminar en 2010 amb l'aprovació d'un Pla d'Acció per a la implementació de la resolució 1325, un dels objectius centrals és l'augment de dones en les Forces Armades.

La qüestió del militarisme ha estat una de les qüestions més difícils des del propi procés d'elaboració de la resolució. Com recull Cohn (2004), les mateixes organitzacions que van promoure l'aprovació de la resolució no van pressionar perquè aquesta inclogués un qüestionament del militarisme o del vincle entre militarisme i masculinitat en considerar que el Consell de Seguretat no ho acceptaria, donada la idiosincràsia d'aquest organisme. Així doncs, encara que la 1325 és antimilitarista, el text i les provisions incloses en ella són susceptibles de ser cooptades pel militarisme (Cockburn 2012). I això ha passat en diferents ocasions com exemplifica la utilització de la 1325 per part de l'OTAN. En paral·lel, l'heterogeneïtat que caracteritza els actors de la societat civil implicats en la implementació i defensa de la 1325 també ha portat al fet que en ocasions aquests actors no hagin estat prou crítics amb les estructures globals capitalistes i neocolonials que acompanyen el militarisme i que tenen serioses implicacions en la capacitat de les dones per actuar davant els conflictes armats (Pratt & Richter-Devroe 2011). Puechguirbal (2010) sosté que la 1325 ha estat utilitzada per cooptar dinàmiques de gènere amb l'objectiu de mantenir el status quo de gènere i Cohn (2004) adverteix que el sistema de guerres no ha estat qüestionat. Són, per tant, evidents les tensions entre els que apunten a l'enorme potencial transformador de la 1325 advertint al mateix temps dels riscos que pugui ser utilitzada al servei dels interessos dels actors patriarcals i militaristes i aquests mateixos actors que han promogut un discurs molt determinat que ha emparat interpretacions de la 1325 molt allunyades del seu esperit crític inicial.

Un altre dels reptes més importants a què apunten nombroses organitzacions de la societat civil és la necessitat d'adoptar enfocaments més amplis que permetin avançar cap a una agenda sobre gènere, pau i seguretat. Des de l'aprovació de la 1325 la incorporació de la perspectiva de gènere en els discursos oficials vinculats sobre dones, pau i seguretat ha implicat fonamentalment atendre les necessitats específiques de les dones i promoure la seva participació en entorns tradicionalment masculinitzats, però per a una aplicació genuïna de la perspectiva de gènere cal tenir en compte també els rols i experiències dels homes (Wright 2014). La inclusió de la perspectiva de gènere permet un qüestionament profund de les estructures i relacions de poder que han portat a l'exclusió i discriminació de les dones mitjançant el militarisme i la violència. Així doncs, per poder tenir un caràcter veritablement transformador és necessari un major qüestionament de les masculinitats violentes i l'ordre patriarcal que sustenten el militarisme i les guerres i de les normes de gènere que condueixen al conflicte violent (Wright 2014). La perspectiva de gènere implica també posar en qüestió l'ordre heteronormatiu binari que continua emmarcant determinades identitats sexuals com amenaces a la seguretat (Bean 2014; Shepherd & Sjoberg 2012). És doncs necessari amplificar el diàleg i l'espectre d'interlocutors per generar una agenda veritablement inclusiva i transformadora.

Així mateix, el context internacional en què s'ha desenvolupat l'agenda sobre dones, pau i seguretat ha estat el de l'expansió de la coneguda com "lluita global contra el terror", caracteritzada per una forta militarització de les relacions internacionals. Aquesta qüestió ha aconseguit fer-se lloc en la pròpia agenda sobre dones, pau i seguretat passant a formar part del contingut central de la resolució 2242. La seva inclusió ha generat enorme preocupació entre les organitzacions de dones. La societat civil ha mostrat les seves reserves davant el risc que l'agenda dones, pau i seguretat pugui ser utilitzada per justificar accions armades per part dels governs, apuntant també a les constants violacions als drets humans que en el marc de la política antiterrorista s'han produït arreu del món. Exemples com el de la invasió de l'Afganistan sota el pretext, entre d'altres arguments, de la defensa dels drets de les afganeses o l'enorme deteriorament de les condicions de vida de les dones iraquianes després de la invasió del país il·lustren que aquests riscos no són petits. Si bé és cert que, tal i com denuncien les pròpies organitzacions locals de dones, la situació de les dones en aquells països que la comunitat internacional considera afectats per l'extremisme violent és enormement precària i els impactes de la violència són constants i quotidians, les organitzacions de dones consideren que és perillosa la distinció entre violència extremista i altres tipus de violència. A més, assenyalen que l'agenda sobre dones, pau i seguretat ha d'apostar per la lluita contra qualsevol forma de violència posant al centre les estratègies de prevenció i apoderament de les dones.

Així doncs, la distància entre la retòrica dels governs pel que fa a aquesta agenda i la pràctica política real ha estat enorme. La manca de voluntat política, la manca de finançament efectiva i l'escàs compromís amb l'avaluació d'allò compromès en el marc de l'agenda internacional sobre dones, pau i seguretat són mostra dels enormes obstacles als quals les organitzacions de dones han hagut de fer front a aquests 15 anys.

Conclusions

15 anys després de l'aprovació de la resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU és important fer un balanç d'aquest procés que pugui indicar línies d'acció per a enfortir l'agenda sobre les dones, la pau i la seguretat. La transformació d'aquesta resolució en una agenda que representa un programa d'acció exhaustiu per a Nacions Unides, governs i societat civil és un èxit notable fruit del treball constant d'actors compromesos amb la implementació de la resolució 1325, especialment la societat civil que ha pressionat constantment per tractar de fer de l'agenda sobre dones, pau i seguretat un programa amb resultats concrets i mesurables que vagin més enllà de la retòrica.

No obstant això, tot i el reconeixement d'aquest èxit, la valoració per part de la societat civil considera que els reptes pendents segueixen sent molts i els èxits aconseguits massa tímids. Hi ha un cansament generalitzat per un procés que s'ha "burocratitzat" en excés i els resultats pràctics són difusos. Amb vuit resolucions aprovades, les dones constructores de pau exigeixen que deixin d'aprovar-se resolucions i que aquestes s'implementin d'una vegada per totes perquè es puguin començar a albirar més canvis i avenços sobre el terreny. Aquesta sensació de frustració es produeix en part per la constatació que un excés d'instruments no necessàriament implica una millor implementació de la resolució 1325, que va marcar les directrius polítiques que han de guiar l'agenda sobre dones, pau i seguretat. En paral·lel, hi ha també entre la societat civil una sensació de certa cooptació de l'agenda per part dels governs. Els Estats estan

utilitzant el llenguatge sobre dones, pau i seguretat sense que es produeixin transformacions substantives en les seves polítiques de pau i seguretat i sense comprometre els mitjans necessaris, i en ocasions amb l'objectiu de legitimar certes accions militars. La qüestió de la lluita contra l'extremisme violent i l'anomenada lluita contra el terrorisme és un clar exemple d'això. Si bé és cert que les dones són colpejades durament a tot el món per la violència, i que determinats grups armats com pugui ser ISIS han violat de manera flagrant els drets de les dones, totes les guerres tenen gravíssims impactes de gènere, independentment de la multiplicitat de causes que hi hagi darrere. I no es pot utilitzar l'agenda sobre dones, pau i seguretat per maquillar la política militarista de molts governs que també ha generat conseqüències d'enorme gravetat per a les dones en nombrosos països.

Es constata la necessitat de compromisos molt més clars per part dels governs. Si veritablement es vol implementar l'agenda sobre dones, pau i seguretat hi ha qüestions molt concretes que han de materialitzar-se: és qüestió de voluntat política. Hi ha d'haver sense més tardança un major nombre de dones i d'expertise de gènere en tots els llocs de decisió, des del nivell local fins a l'internacional. A més, és imprescindible garantir la presència de dones i d'agendes de gènere en totes les negociacions de pau que tracten de posar fi als conflictes armats. La implementació de l'agenda requereix també de finançament que la faci possible, un finançament que no respongui als interessos concrets de cada Govern sinó que obeeixi a les necessitats sobre el terreny de les dones que construeixen pau: protecció, participació, prevenció i socors i recuperació són els pilars que han de guiar la implementació de l'agenda i que han de rebre suficient suport. Els plans d'acció nacional han de ser revisats i enfortits periòdicament amb compromisos econòmics concrets i mecanismes de rendició de comptes transparents i participatius, i aquells països que encara no compten amb un han iniciar processos participatius per a la seva elaboració. La societat civil ha de donar prioritat a estratègies d'articulació i de construcció d'aliances que permetin una capacitat de supervisió i d'incidència sobre l'acció dels governs.

15 anys després de l'aprovació de la resolució 1325 és imperatiu un canvi d'enfocament. La societat civil exigeix un compromís clar amb la desmilitarització, el desarmament i la prevenció dels conflictes. La 1325 va néixer per a ser una eina que contribuís a posar fi a les guerres i així ha de ser interpretada per governs i Nacions Unides, prioritzant la prevenció dels conflictes per sobre de l'ús de la força i el militarisme. Com assenyala l'Estudi Global, la resolució 1325 és un mandat de drets humans, ja que la protecció dels drets de les dones arreu del món és una de les més efectives eines de construcció de pau.

Bibliografia

- Aoláin, F.N., 2015. Women, Peace and Security: A Review of the High Level Review. *Just Security*.
- Bean, H., 2014. U.S. National Security Culture: From Queer Psychopathology to Queer Citizenship. *QED: A Journal in GLBTQ Worldmaking*, 1(1), pp.52-79.
- Brethfeld, J., Poudel, A. & Church, M., 2012. *Needs Assessment of the Monitoring and Evaluation of the National Action Plan on the implementation of the UNSCR 1325 & 1820*, Saferworld.
- Cockburn, C., 2009. *Mujeres ante la guerra. Desde donde estamos*, Barcelona: Icaria Editorial.
- Cockburn, C., 2012. Snagged on the Contradiction: NATO, Resolution 1325, and Feminist Responses. En *Women In Action 2012*. Isis International.
- Cohn, C., Kinsella, H. & Gibbings, S., 2004. Women, Peace and Security Resolution 1325. *International Feminist Journal of Politics*, 6(1), pp.130-140.
- Confortini, C.C., 2012. *Intelligent Compassion. Feminist Critical Methodology in the Women's International League for Peace and Freedom*, Oxford: Oxford University Press.
- CONGDE et al., 2014. *Plan de Acción español de la Resolución 1325. Informe Seguimiento III y IV. Una valoración independiente*.
- Coomaraswamy, R., 2015. Preventing Conflict, Transforming Justice, Securing the Peace. A Global Study on the Implementation of United Nations Security Council resolution 1325, UN Women.
- Felicity Hill, Mikele Aboitiz & Sara Poehlman-Doumbouya, 2003. Nongovernmental Organizations' Role in the Buildup and Implementation of Security Council Resolution 1325. *Signs*, 28(4), pp.1255-1269 .
- GNWP, 2011. *WOMEN COUNT Security Council Resolution 1325: Civil Society Monitoring Report 2011 Spain.pdf*, GNWP.
- GNWP, 2012a. *2012 Civil Society Policy Briefs on UNSCR 1325*, GNWP.
- GNWP, 2012b. *WOMEN COUNT Security Council Resolution 1325: Civil Society Monitoring Report 2012 Spain*, GNWP.
- Goetz, A.M., 2014. Stopping sexual violence in conflict: gender politics in foreign policy. *openDemocracy 50.50 inclusive democracy*.
- Harris Rimmer, S., 2014. When WPS Met CEDAW (and Broke Up with R2P?). *E-International Relations*.
- Hoover Green, A., 2014. Ignoring the evidence at the End Sexual Violence in Conflict summit. *Women Under Siege Blog*.
- Hudson, N.F., 2013. *National and Regional Implementation of Security Council Resolutions on Women, Peace and Security Background Paper for Global Review Meeting*, UN WOMEN.
- Lopez Treussart, T.K. & Piemonte, C., 2014. *Financing the unfinished business of gender equality and women's rights: priorities for the post-2015 framework – TECHNICAL BRIEF*, OECD.
- Magallón, C., 2006. *Mujeres en pie de paz*, Madrid: Siglo XXI.
- Mesa, M., 2011. *Las mujeres cuentan. Informe de seguimiento sobre la aplicación de la Resolución 1325 en España. Documentos de trabajo N° 9.*, Madrid: CEIPAZ-Fundación cultura de Paz.
- Mesa, M., 2013. Spain. En EPLO, ed. *UNSCR 1325 in Europe. 20 case studies of implementation*. EPLO.

- Miller, B., Pournik, M. & Swaine, A., 2014. Women in Peace and Security through United Nations Security Resolution 1325: Literature Review, Content Analysis of National Action Plans, and Implementation. *Institute for Global and International Studies*. Available at:
http://www.gwu.edu/~igis/assets/docs/working_papers/igis_wp13_ggp_wp09.pdf.
- Peacewomen, 2013. *Women, Peace and Security National Action Plan Development Toolkit*, WILPF.
- Porter, E., 2012. *Construir la paz. La experiencia y el papel de las mujeres en perspectiva internacional*, Barcelona: ICIP/ Ediciones Bellaterra.
- Pratt, N. & Richter-Devroe, S., 2011. Critically Examining UNSCR 1325 on Women, Peace and Security. *International Feminist Journal of Politics*, 13(4), pp.489-503.
- Raaber, N., 2014. *Financing for the Implementation of NAPs on UNSCR1325: Critical for Advancing Women's Human Rights, Peace and Security* D. Suralaga & M. Cabrera-Balleza, eds., Cordaid and GNWP.
- Rehn, E. & Johnson Sirleaf, E., 2002. Women War Peace: The Independent Experts Assessment on the Impact of Armed Conflict on Women and Women's Role in Peace Building (Progress of the World's Women 2002 Vol 1).
- Shepherd, L.J., 2014. *Advancing the Women, Peace and Security agenda: 2015 and beyond*, NOREF.
- Shepherd, L.J., 2008. Power and authority in the production of United Nations Security Council Resolution 1325. *International Studies Quarterly*, 52(2), pp.383-404.
- Shepherd, L.J. & Sjoberg, L., 2012. trans- bodies in/of war(s): cisprivilege and contemporary security strategy. *Feminist Review*, 101(1), pp.5-23.
- The International Campaign to Stop Rape & Gender Violence in Conflict, 2014. Global Summit falls short on concrete commitments to end sexual violence.
- United Nations, 2002. *Women, Peace and Security. Study submitted by the Secretary-General pursuant to Security Council resolution 1325 (2000)*, United Nations.
- Vilellas Ariño, M., 2010. *El papel de las mujeres en la construcción de la paz: Propuestas para avanzar en la aplicación de la resolución 1325*, CEIPAZ, Fundación Cultura de Paz.
- Williams, J., 2014. UK summit on sexualized violence: 'A time warp in the wrong direction'. *Women Under Siege Project Blog*.
- Wright, H., 2014. *Masculinities, conflict and peacebuilding: perspectives on men through a gender lens*, Saferworld.

Amb el suport de:

